

Nekaj misli po deveti glavni skupščini UJU v Zagrebu.

V Zagrebu se nas je zbralo lepo število Ujeujevcev, nekaj nad 3000. Tri dni, nekateri celo štiri dni, smo čakali, kako se bo razčistilo od prvega trenutka napeto ozračje. — Srbi zapuste skupščino. Ali Slovenci ostanete? Kako se zadržijo Hrvati! — To se je ponavljalo od zore do mraka — od mraka do dne, v dvoranah, na hodnikih, na ulicah, v lokalih — torej javno; za kulisami zase je debatiralo, bojevalo in reševalo. Množice so prihajale v dvorano, čakale; odhajale, prihajale, čakale nestrpnosti kaj bo; ali naj oidejo, ali naj še čakajo, kaj se bo rodilo tam v stranskih prostorih. Tri dni je trajal porod in tretji dan 18. avgusta ob 12. uri dopoldne je bilo množicam naznanjeno, da niso bile bolečine zaman, ker se je znova rodil stari odbor. Kdo bi zameril množicam, da so ner-gale in kdo posameznikom, ki so v polni dvorani brez voditeljev vstajali in hoteli z govorniškega mesta tolačiti prikrita čuvs-tva množice, a jih je množica sama pod vplivom tajnega razpleta situacije v stran-skih prostorih prisilila k molčanju.

Lepo je bilo in dobro je končalo v Za-grebu. Toda še bolje in še boljše bi lahko preživeli čas v Zagrebu, ki je marsikaj nudil v kongresnih dneh, ako bi bil program malo bolj srečno sestavljen in bi bili vsi prepri-čani, da se je treba na glavno skupščino pri-pravljati že prej — že leto dni poprej.

Na pr. šolska razstava v meščanski šoli na Kaptolu. Zelo je bila zanimiva in učitelj bi moral imeti časa, da si jo ogleda, da pri-sostvuje objašnjevanju razstavljenih pred-metov v posameznih oddelkih in iz posa-meznih krajev, ali vse se je zavleklo, da niti za otvoritev ni bilo več primerne časa, za ogledovanje pa ga je kar zmanjkalo. Delo in trud za razstavo, ki je imela namen poka-zati razvoj hrvaškega šolstva, pa sta zaslu-žila več poudarka, več zanimanja in več stvarnega proučevanja.

Lanska glavna skupščina v Mariboru in letošnja v Zagrebu sta pokazali, da dobivajo naše glavne skupščine večji razmah in širši pomen — poleg stanovsko organizatoričnega tudi šolsko prosvetni.

Ali ni priporočljivo, da se s tega stali-šča že sedaj začnemo pripravljati za bodočo glavno skupščino, ki bo leta 1930. v Beogradu? Na seji poverjenikov v Vinkovih je že bil sprejet predlog, da bo leta 1930. v Beogradu državna šolska razstava, ki naj pokaže razvoj osnovnega šolstva v vsej državi po posameznih pokrajinah. Na letošnji glavni skupščini v Zagrebu pa je bil storjen sklep, da morajo v tem šolskem letu izdelati pover-jeništva nova pravila UJU, ki morajo priti na dnevni red glavne skupščine v Beogradu leta 1930.

Imamo torej za 10. glavno skupščino, ki bo jubilejna skupščina — dve važni točki dnevnega reda.

1. Razvoj šolske prosvete v 10 letih — z državno šolsko razstavo.

2. Pravila UJU.

Prva točka šolsko kulturna in druga točka stanovsko organizatorična!

Množice, ki se bodo zbrale v Beogradu, ne bodo mogle ničesar rešiti in bodo zopet le zapravile dragoceni čas, ako se ne bo učiteljstvo po poverjeništvih že sedaj pričelo pripravljati na ti dve glavni točki — in ako ne bo vodstvo UJU pravočasno pripravilo in dobro organiziralo, kar je potrebno za striktno rešitev obeh točk.

Kot eno glavnih pa navajam misel, da se mora že učiteljstvo samo po poverjen-ištvih opredeliti, da bo sodelovalo pri sta-novsko organizatoričnem ali šolsko prosvet-nem programu. Delavci za stanovsko orga-nizatorična dela naj določijo poverjenišтва po svojih učiteljskih društvih že pred po-krajinskimi skupščinami, prav tako tudi de-lavci za organizacijo šolsko prosvetnih del. Ako se bo delo tako že doma pripravilo in bodo delavci, poročevalci in tudi glavni de-baterji pravočasno določeni, bodo naše skupščine uspešne. Množice učiteljstva in prijateljev šole se bodo pod spretnim aran-žmanom pravilno porazdelile — organizacija bo rasla na slogi in ugledu — narodno šol-stvo pa bo dobilo še večje priznanje tu in inozemcev.

Anton Skala, Maribor.

Splošne vesti.

VSEM ORGANIZIRANEMU ČLAN-STVU UDRUŽENJA JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA!

Izvršni odbor UJU smatra za svojo prvo dolžnost, da pokaže organiziranemu učitelj-stvu vse države smer svojega dela v tekočem letu in v splošnem očrta svoje mišljenje o nalogah, ki čakajo v tem trenutku učiteljstva.

V kolikor je o teh nalogah sklepala že letošnja glavna skupščina UJU, bo Izvršni odbor deloval z vsemi silami na to, da bodo sklepi skupščine tudi izvršeni. Posebno paz-njo bo posvečal onim sklepom in stremljen-jem, ki se tičejo reforme našega Udruženja in sprejetja novih pravil, a z ravno tako vestnostjo bo izvrševal ostale dolžnosti gle-de obrambe interesov učiteljstva in šole. V izpolnitve teh važnih dolžnosti ima Izvršni odbor toliko več zaupanja, v kolikor se zave-da, da ga podpira vse učiteljstvo, ki mu je izreklo z znanim bratskim sporazumom na zagrebški skupščini soglasno zaupanje.

Izvršni odbor je že podvzel gotove ko-rake in bo podvzel še druge, da izvrši svojo glavno nalogo — sprejetje novih pravil Udru-ženja. Letošnje poslovno leto hoče izkoristiti v tej smeri, da se bo potom časopisov in zborovanj in na podlagi stališč posameznih sekcij ugodilo težnji, da bodo bodoča pravila pravi izraz učiteljske misli ter da bodo pri-

pomogla k novim uspehom, slogi in napredku naše zajednice.

Da bo pa mogel izvršiti te važne naloge, želi Izvršni odbor, da ga vse učiteljstvo raz-umeva v stremljenjih in podpira. Vsak član bo vršil to dolžnost napram Izvršnemu od-boru in napram učiteljstvu, ako deluje mar-ljivo na okrepitvi naših društev, na kultur-nem podvigu in duhovnem zbližanju član-stva, ako čita in širi stanovski tisk in deluje na to, da se organizira tudi ono učiteljstvo, ki dosedaj ni organizirano.

Naš tisk mora biti ogledalo stanovskega in kulturnega delovanja učiteljstva. Izvršni odbor želi, da se učiteljstvo še intenzivneje oprime duhovnega dela, da naša stanovska glasila vsebinsko obogatijo in pridobijo večje število sotrudnikov. Smer pisanja v našem tisku, v kolikor ta izvira od Izvršnega odbora in od oseb, ki jim je tisk poverjen, bo ozna-čena s sklepi in mišljenjem odbora samega, a tudi vsako drugo mišljenje, ki bi bilo ob-jeektivno in sestavljeno v mejah tiskovnega zakona, sme biti objavljeno v stanovskih listih. V tem oziru stoji Izvršni odbor na sta-lišču polne svobode besede v stanovskem tisku.

Delo za Dački dom, ki bo prva lastnina vsega učiteljstva v glavnem mestu države, bo nadaljeval Izvršni odbor z isto vnemo kot oni, ki so ga začeli. Zahvaljuje se njim, ka-kor tudi vsemu učiteljstvu, ki je pripomoglo k začetku tega dela, bodisi z denarnimi pri-

spevki ali z drugim sodelovanjem. — Izvršni odbor apelira na učiteljstvo, da posveti tudi v tekočem letu Dačkemu domu zadostno paznjo in mu nudi svojo pomoč, da bo mo-góče ta dom zgraditi.

Izvršni odbor bo deloval kot dosedaj za zaščito zakonitih učiteljskih pravic. Ta za-ščita pa more obstojati le v mejah nastalih razmer v državi, ki so vsemu učiteljstvu znane. Izvršni odbor se nadeja, da se bo učiteljska stalnost še nadalje skrbno čuvala kot potreba šole, države in naroda in da bo pogoj učiteljevega kulturnega delovanja.

Za povečanje našega kulturnega delova-nja, zanimanje in akcije učiteljstva za velike sodobne probleme — predvsem za problem miru in mednarodnega pedagoškega sode-lovanja, bo vzdržal Izvršni odbor vse dosedaj dosežene zveze s Slovansko učiteljsko zaje-dnico z Internacionalno federacijo, a skušal bo pridobiti tudi nove, v kolikor bode to za-htevala gori označena smer.

Zelimo, da bi bilo letošnje leto, kot de-setletnica našega Udruženja plodonosno in bi moglo zaznamovati posebne uspehe v re-formi našega Udruženja in v okrepitevi naših društev; ravnotako želimo, da bi prežehl duh edinstva in sporazuma, ki je manifestiral na glavni skupščini v Zagrebu, vse učiteljske vrste po vsej državi. S temi idejami pozdravlja Izvršni odbor učiteljstvo in ga poziva, da deluje v smeri medsebojnega podpiranja.

Izvršni odbor.

— **Predavanja o agrarni banki in kmetijstvu.** Mnogo tovarišev je izreklo željo, da priobčimo izveščke tozadnega poročila iz »Vremena«, ker mora učiteljstvo ponekod obvezno predavati o tem. Da ustrezemo tej želji, preskrbimo izvleček za prihodnjo številko »Učit. Tovariša«.

— **»Popotnik«** izide vsled poznega pričetka šolskega leta v dvojni številki okrog 10. oktobra, kar naj blagovolijo upoštevati čitatelji in so-trudniki.

Uredništvo.

— **Nova pravila UJU (projekt)**, ki so jih prejeli vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev pov. UJU — Ljubljana in člani ožje-ga sosveta morajo biti gotova do 15. oktobra, da jih ta dan poverjeništvu predloži Izvrš-nemu odboru UJU. Širši osvjet je sklenil na svoji seji dne 22. t. m. v Celju, da morajo vsi predsedniki in člani ožjega sosveta po-slati poverjeništvu svoje izpreminjalne predloge do 1. oktobra t. l. Na poznejše predloge se ne bo oziralo ter izdela poverje-ništvu predlog za sejo ožjega, oziroma šir-jega sosveta samo na podlagi izprememb, ki bodo predlagane poverjeništvu do 1. okto-bra t. l.

— **Akcija za Jugoslov. Dački dom v Beogradu.** Iz »Narodne Prosvete« je razvidno, da se je započelo z živahno nabiralno akcijo za Jugoslov. Dački dom v Beogradu. — Pri vsej akciji pa je opaziti hvalevredno dejstvo, da poleg šol, učiteljskih društev in posame-znih učiteljev, prispevajo za ta dom večje vsote tudi ljudje in korporacije izven učiteljskih vrst. Tako je darovalo sodiče ob-čina Beograd 1000 Din, občina Debeljača 500 Din, neka gospa 500 Din itd. — Iz navedenih vsot se vidi, da se v Beogradu interesirajo tudi drugi za učiteljske ustanove. — Če bi bilo tudi v Sloveniji tako, bi gotovo že stala Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru.

— **Državni nastavljeni in upokojenci — odtegljaj (kuluk) za oktober 1929.** Za kritje stroškov pri gradnji in vzdrževanju samo-upravnih cest se odtegne v mesecu oktobru 1929 vsem aktivnim državnim nastavljen-cem kakor tudi upokojencem od aktivnih prejemkov (brez stanarine in doklad) in od pokoj-nin (brez doklad) znesek za 1½ dneva v smi-slu čl. 38. zakona o samoupravnih cestah. — »Urad. list« št. 60/247 z dne 10. junija

1929, razpisa ministrtva za gradbe št. 15.209, ex 1929 in odloka fin. ministrtva D. R. br. 130.055 z dne 13. avgusta 1929, ker vsi dr-žavni in v tem členu navedeni javni nastav-ljenci plačujejo osebno delo v denarju.

— **Nemške in druge šole v naši državi.** (Iz tajniškega poročila CMD.) Dočim je taj-nikovo poročilo na lanskoletni glavni skup-ščini omenjalo, da imajo naši Nemci 35 šol, v katerih se vrši pouk v nemščini, je to šte-vilo letos (šolsko leto 1928./29.) naraslo na 40. Te šole so: Apače deška in dekliška, Sto-govci, Lokavec, St. Ilj, Maribor deška in de-kliška, Fiksinci in Kramarovi v Prekmurju, Jesenice na Gorenjskem, Črmošnjice, Laze, Poljane, Smuka, Stale, Podstenice, Dolenja Topla reber, Vrčice, Planina, Borovec, Ko-čevje, Koč, Reka, Koprivnica, Livold, Mo-zelj, Nemška Loka, Polom, Stara cerkev, Stari log in Štalcarji; razven tega je nemška šola v Ljubljani ter povsem nemške šole, na katerih se morajo učiti tudi slovenski otroci, v naslednjih krajih na Kočevskem, Gotenica, Grčarice, Onek, Ovčjak, Reichenau, Spodnji Log, Stari breg, Svetli potok in Verdrenj. Vi-dimo tedaj, da je tako severna meja povsod, kjer je kaj pravih Nemcev, oskrbljena z nemškim poukom, posebno pa še kočevski otok. Od 10 povsem nemških šol ima le ona v Spodnjem logu nad 40 učencev, nikjer pa ni nad 40 Nemcev na eni izmed omenjenih šol, kar nam kaže naslednja razpredelnica:

nemška šola v	število Nemcev	število Slovencev	skupaj
Gotenici	33	2	35
Grčarice	30	8	38
Onek	32	—	32
Ovčjak	9	3	12
Reichenau	16	—	16
Sp. Log	38	3	41
Stari breg	31	2	33
Svetli potok	19	2	21
Verdrenj	20	8	28
Ljubljana	39	—	39
Skupaj	267	28	295

Povprečno ne pride torej na eno gornjih nemških šol niti polnih 30 učencev, od kate-rih je pa zopet 10% Slovencev. Zanimivo je nadalje dejstvo, da se je na nemških šolah pomnožilo tudi število učiteljev Nemcev, in sicer od 20 lanskega leta na 21 v šolskem letu 1928./29. To je potrebno poudariti po-sebno še zaradi tega, ker vidimo onstran Snežnika zadnje slovenske učitelje na poti v notranost Italije in ko koroški mogoci nočejo sprejeti več nobenega slovenskega učitelja v službovanje ter je edini učitelj Slovencev na Koroškem zaposlen še vedno na povsem nemškem ozemlju. V Prekmurju imamo nadalje še 16 osnovnih šol, kjer se madžarski otroci lahko podučujejo v madžarščini.

— **Učiteljstvo mariborske oblasti** je darovalo za svoj bodoči dom v Mariboru od plačila razlik nad 25.000 Din. Lepa je ta vsota in vsa čast tistim, kateri so pripomogli do tako povoljnega uspeha! Kakšne občutke imajo neki tisti, (katerih je — žal — še ved-no lepo število), kateri so stali ob strani, ko smo mi nosili kamenje in opeko za svoj dom? Ker pa prihajajo še zapoznela vplačila darov od razlik, prosi U. D. vse tiste, ki še niso poslali že pobranih doneskov, da jih pošljejo vsaj začetkom oktobra, ker moramo zbirko zaključiti. Kdor bi rad daroval, pa nima položnice, naj sporoči po dopisnici in se mu jo pošlje.

— **Usposobljenostne preizkušnje** za osnovne šole se prično na moškem učitelj-štvu v Ljubljani dne 4. novembra 1929 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za pri-pust k usposobljenosti preizkušnji se naj predlože po običajni uradni poti pravo-časno pristojnemu sreskemu šolskemu nad-

Začetnica za Koroške ljudske šole.

Spisal Walter Maklin. Podobe iz začet-nice »Kinderwelt« od Norbertine Bresslern-Rath. Leykam-Verlag, Pädagogische Abtei-lung, Graz 1929.

V republikavi Avstriji je šolstvo v zad-njem desetletju in že prej tako napredovalo, da si je pridobilo uvaževanje tudi pri vna-rnjih velikih državah. — Človek bi mislil, da so blagodatni novih smeri deležni vsi kraji v republikah in da vse učiteljstvo dobro pozna in tudi uvažuje te smeri. Ko pa smo pregle-dovali zgoraj omenjeno začetnico, se nam je usiljevala misel, da sestavitelj knjige ali ne pozna ali pa noče upoštevati novih smeri vkljub učnemu načrtu iz leta 1926., ki od-ločno zahteva čitanje le v učenem jeziku, pi-sanju pa odkazuje mesto poseben odstavek z lastnim smotrom, saj je knjigo zasnoval tako, da pričinja z malimi pisanimi črkami, nadaljuje z velikimi ter pride nato k tiska-nim črkam. Začetnica je torej taka kakor večina začetnic, ki smo jih doslej rabili po naših šolah, le s to razliko, da ne prinaša ti-skane črke vzporedno s pisano.

Proti pisano-čitalni metodi se pri nas sicer niso oglašali, pač pa je imela drugod dosti nasprotnikov. Ti so jo hoteli zamenjati s čitalno-pisalnno metodo, zakaj spoznali so, da je ta metoda bližja splošnemu principu »od lažjega do težjega«, pa tudi to, da je zahteva med obema tehnikami, čitanja in pisanja, različna, ker hoče prva duševnega dela, druga predvsem ročnosti.

Sestavitelj se na vse to ni oziral, zato v knjigi ni novodobnih smeri, ki zahtevajo, da bodi otrok samodelaven, pouk skupen. Po pričujoči knjigi ni mogoče izrabljati črk vse-stransko, kar bi učenca sililo k samostojnemu

delu, ko bi sestavljal črke iz paličic, polkro-gov, krogov itd. (Antiqua), saj je znano, da ima otrok že ob vstopu v šolo razne risalne zmožnosti za preproste oblike, ki jih je treba izrabiti, in da si otrok po čitalno-pisalni me-todi lahko igraje prisvoji velike tiskane črke. Še to bi omenil: Ob čitalno-pisalni metodi, kjer otrok aktivno sodeluje (sestavlja, riše itd.), se mu razvijajo mišice prstov, kar je gotovo potrebno, preden pride do vezane pi-save. In tudi v tem oziru je uvaževanja vred-den princip, »od lažjega do težjega« in pa ekonomična izraba časa, kar je po metodi v tej knjigi manj mogoče.

Slike v knjigi so prav čedne, kakor je čeden tisk, papir in vsa druga oprema. Pra-vim, da so slike čedne. Drugo pa je vpraša-nje, kakšen vtisk bodo napravile slike na otroka-začetnika. Vzemimo takoj prvo, ko otrok joka pred učiteljem, kako so v drugi sliki drastično pokazane že prve težave uče-nosti; lomljenje vej v 4. sliki gotovo ni vzgojno, prav tako ne lovljenje (mučenje) žab na trnek, isto je s kajenjem pipe itd.

Prehodu od pisanih na tiskane črke po-sveča knjiga za male črke 5, za velike pa 8 strani.

Pa naj bi bila knjiga, čeravno sestavljena po starih principih, dobra, ji ne moremo pri-hraniti očitka, da zaradi slabega jezika ni sprejemljiva. Jezik kakor v tej knjigi sploh ne sodi v knjigo, najmanj pa v šolsko knji-go, kjer naj se otrok nauči pravilne mate-riščine.

V Maklinovi »Začetnici« kar mrgoli sti-liščnih in slovniških napak, germanizmov, lokalizmov itd.

Naj navedem le nekaj več navlake kar po vrsti, kakor sem si beležil: buter, cvirn, lušno, župa (za juho), ruksak, cukar, košta-jo, Bog loni, mavžna itd.

Naj li šolska knjiga vsebuje takele stav-ke: Hanzsi si zdi kakor mož. Hanzsi se si zdi velik. Rozina in teta sta šla skozi vse ulice. Ona (luna) vidi pridne in hudobne otroke v njihovih posteljah. Lovce je imel usmiljenje z otrokom in mu reče. — V šoli je veliko otrok. Sedijo po štiri v nizki klopi. Ptičjih jajc se ne dotakne. Oče so rekli, da dobi vsaki otrok majhno klobaso. Luna se smeji na poln obraz. Miha mora leteti (ptič leti). Včasih zgleda. — Po celem (vsem) svetu itd., itd.

Kdor ne zna jezika, naj ne piše ali se-stavljaj šolskih knjig, ali pa naj jih pred ti-skom da v pregled. Morda pa si gospodje mislijo, da je za koroško slovensko mladino vse dobro. — Kljub nekaj dobrim stvarim nam knjiga ne ugaja.

A. Rapč.

Iz Vidovičevega pokreta . . .

Pretekla so štiri leta, odkar se je meseca avgusta leta 1925. vršil prvi jugoslovanski — etični kongres v Sarajevu, in sicer na poziv Vidovičevega pokreta. V reviji »Uzgjatelj«, št. 8.—9., z dne 5. septembra 1925 je natis-njeno obširnejše poročilo o organizaciji in poteku tega kongresa, kakor tudi tozadevne resolucije na podlagi obdelanih predmetnih referatov in razprav.

Letos, ko slavi Vidovičev pokret deset-letnico svojega življenja in delovanja, skl-ičuje Pokret vnovič — drugi etični kongres, ki se bo vršil od 15. do 17. decembra istotako v Sarajevu. Podrobnejši program kongresa še sicer ni določen in fikspiran, pač pa vemo, da bo reševal kongres predvsem pedagoško-filozofska in kulturno-prosvetna vprašanja sedanjosti. Centralno vprašanje kongresa bo torej razgovor o vzgoji, ki naj formira nove

ga človeka in z njim vred srečnejše življenje človeške družbe. Upati je, da se bodo pri obravnava upoštevala tudi — sociološka iz-kustva in dejstva. Posebej je treba poudariti to, da pripisuje M. Vidović posebno razvoj-no vlogo — Slavenstvu in njegovemu ras-nemu geniju v življenju človeštva v bodoč-nosti . . .

Ker bo letošnji etični kongres program-skičen v pedagoškem smislu, bi se isti ne smel vršiti brez navzočnosti — narodnega učitelj-stva. Iz teh ozirov je želeti, da bi se ga ude-ležili posamezni delegati učiteljskih organi-zacij in pedagoških udruženj. Kongresisti bodo uživali ugodnosti (vozna, prenočišče), ki so običajne ob takih prilikah. Delegati naj se javijo vodstvu Vidovičevega pokreta v Sarajevu (Aleksandrova ul. 113), od koder dobe daljnje direktive.

Kakor je poročal naš list, je obstojal na-men v letošnjih počitnicah otvoriti — tečaj za potovalne učitelje, pa se je njena otvoritev za-časno prestavila, ker ministrtvo prosvete s svojim aktom Pov. br. 1222 z dne 8. avgusta 1929. ni odobrilo tečaja, ker je oficijelna nižje-srednješolska izobrazba prenikza za splošno kvalifikacijo potovalnega učitelja. Oziraje se na to, bo Pokret spreminil pogoje za spre-jem in tudi predelal in poglobil program tega idejno-praktičnega tečaja, da bo mogoče v doglednem času otvoriti zamišljen učiteljski tečaj.

Poleg dopisnih šol otvarja Vidovičev pok-ret po potrebi tudi lastne »Večerne tečaje« v Sarajevu, ki stoje pod neposrednim vod-stvom Pokreta.

Dne 5. septembra t. l. je bila otvorjena v Sarajevu taka »Večerna šola«, ki je razde-ljena na 4 tečaje in to po dva zaporedna gimnazijska razreda skupno. V to šolo se je

Stanovsko zavedno učiteljstvo naroča vse šolske potrebščine le po učiteljski gospodarski poslovalnici.